

Utbildningsinspektion i Torsånga skola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Torsånga skola	Antal barn/elever/studerande
Grundskola åk 1-4	87
Förskoleklass	17

Torsånga skola tillhör Ösjöenheten, vari fyra skolor samt flera förskolor och fritidshem ingår. Ösjöenheten i sin tur tillhör Tuna skolområde som är ett av två skolområden i Borlänge kommun. I Torsånga skola finns det en förskoleklass, två åldersintegrerade klasser med årskurs 1-3, en åldersintegrerad klass med årskurs 2-3 samt en klass i årskurs 4. Till skolan hör också ett integrerat fritidshem samt en förskola. Förutom undervisningen i träslöjd (som sker på Alsbackes skola) samt bad, bedrivs utbildningen i skolans egna lokaler.

Skolan deltar i en försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan enligt förordningen (SFS 1999:903) med samma namn. För deltagande skolor innebär försöksverksamheten befrielse från den nationella timplanens indelning i tid per ämne eller ämnesgrupp.

Inspektionen i Torsånga skola omfattar förskoleklassen och grundskolan.

Torsånga skola är vackert belägen vid Dalälvens strand och sjön Runn någon mil utanför Borlänge. Skolan ligger invid en gammal Stenkyrka från 1200-talet och med vattendrag på tre sidor om skolområdet. Skolbyggnaderna utgörs av tre parallellt belägna träbyggnader i falurött. Huvudbyggnaden är från 1850-talet medan de övriga två byggnaderna uppfördes under 1940-talet respektive 1970-talet. Verksamheten i förskolan och i förskoleklassen bedrivs i lokaler ca en och halv kilometer från skolan. Flertalet elever har lång skolväg och reser till och från skolan med buss.

Genomförandet av inspektionen i Torsånga skola

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för Torsånga skola har bestått av undervisningsråden Per-Olof Artberg och Anna Bergstedt-Nordqvist. Besök i Torsånga skola inleddes den 12 februari 2004 och avslutades den 13 februari 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Torsånga skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Torsånga skola genomfördes formella intervjuer med elever, föräldrar, lärare och rektorn. Inspektörerna besökte lektioner och skolmatsal samt var även ute under elevernas rast.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Grundläggande demokratiska värden och ansvarstagande

I Torsånga skola uttrycker eleverna att det är viktigt att kunna påverka utbildningen och de gör sin stämma hörd genom det system för samverkan som tillämpas i skolan. Eleverna uttrycker i olika sammanhang sina egna uppfattningar, men de kan även lyssna på andra. Enligt lärarna är eleverna bra på att vänta på sin tur och på att i flera led tänka på konsekvenserna av ett handlande.

Eleverna tar ansvar för såväl den fysiska miljön som det egna lärandet. Inget klotter eller annan skadegörelse kunde observeras. Enligt personal skulle dock fler elever kunna ta ansvar för t.ex. rastmaterial av olika slag. Elevernas inflytande över det egna lärandet är generellt sett lågt. I den mån det förekommer innebär det vanligtvis att eleverna får välja vissa arbetsuppgifter inom ramen för lärarens planering. Se vidare avsnittet Arbetsmiljö och delaktighet.

Etiska förhållningssätt, trygghet och lust att lära

Enligt inspektörerna är eleverna öppna mot nya människor, de är hjälpsamma och visar hänsyn. Av vad som uppgivits under inspektionen blir ingen elev mobbad och förekomsten av annan kränkande behandling är låg. Enligt elever som inspektörerna talat med accepteras olikheter och ingen skall behöva bli retad eller på annat sätt kränkt.

I Torsånga skola råder det allmänt ett gott klimat bland elever och personal, såväl i förskoleklassen som i grundskolan. Inspektörerna upplevde eleverna som frimodiga och lätta att få kontakt med. Positiv nyfikenhet och en allmänt tillåtande atmosfär kunde observeras såväl i klassrum som under rast och i matsalen.

Eleverna i Torsånga skola uttrycker allmänt att det är roligt i skolan. De känner sig trygga i sin skolmiljö och "alla känner alla". Vid dagen för inspektionen, till exempel, lekte eleverna i klass fyra kull med varandra under en av rasterna. De

föräldrar som inspektörerna intervjuade bekräftar bilden av en liten och trygg skola med bra stämning.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans resultat under normer och värden är bra och att Torsånga skola utgör en trygg miljö för eleverna. Inspektionen visar vidare att eleverna i praktisk handling utvecklat värderingar som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen för förskoleklass och grundskola.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens övergripande mål

Eleverna i Torsånga skola vet om att det finns kunskapsmål i olika ämnen. De har, via Borlänge kommuns häfte om "minimikunskapskrav"¹, fått information om kunskapsmålen i ämnena svenska, engelska och matematik. Vidare finns en "konkretiserad" beskrivning av kursplanen i svenska respektive matematik. Detta betyder inte att eleverna vet hur varje mål är utformat, men bl.a. i samband med utvecklingssamtalen konkretiserar läraren målen i olika ämnen tillsammans med eleven. Se även avsnittet Pedagogisk verksamhet och undervisning.

Eleverna i Torsånga skola kan arbeta självständigt, i par eller i grupp samt lyssna till t.ex. andra elevers redovisningar eller till läraren.

I kollegiet finns det inte något gemensamt system eller förhållningssätt när det gäller elevernas utvärdering av det egna lärandet. Lärarna uppger dock att man har börjat resonera om detta och att det finns ett behov av gemensamma former för elevutvärdering.

Kunskaper relaterade till mål

Skolan sammanställer årligen elevernas resultat i svenska, engelska och matematik i årskurserna 1-4. Av sammanställningen framgår att flertalet elever når målen i dessa ämnen. En samlad bild över elevernas kunskapsresultat för andra ämnen än svenska, engelska och matematik saknas dock. Kunskaperna om resultaten i övriga ämnen "bärs" istället av de enskilda lärarna och redovisas t.ex. vid utvecklingssamtalet.

¹ För att ge lärarna stöd för en bedömning om eleverna uppnått kursplanernas kunskapskrav har Borlänge kommun arbetat fram kommunala minimikunskapskrav i ämnena svenska, engelska och matematik. Kraven finns publicerade i häftet "Minimikunskapskrav Svenska Engelska Matematik för grundskolan i Borlänge" som alla elever och föräldrar i rektorsområdet har fått. Se vidare Skolverkets kommunövergripande rapport avseende Borlänge kommun.

Skolan deltar i försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan där undervisningen i hög grad skall styras av målen i respektive ämne. Antalet timmar per ämne blir därmed sekundärt. I ett sådant system är det enligt inspektörerna särskilt viktigt att systematiskt bedöma och redovisa elevernas utveckling av kunskap i samtliga ämnen och med beaktande av de olika kunskapskvaliteterna fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Enligt inspektörerna bör skolan därför vid lämplig tidpunkt göra en sammanställning av resultaten i samtliga ämnen för att kunna göra en samlad bedömning av skolans resultat.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att möjligheten att bedöma resultaten då det gäller uppnåendemål respektive strävansmål i läroplanen och i de nationella kursplanerna är begränsad och därmed osäker. Sammantaget är det ändå inspektörernas bedömning att utveckling och lärande ligger i linje med läroplanens och kursplanernas mål. Skolan bör dock utveckla system för att redovisa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Vidare bör formerna för elevens och lärarens gemensamma utvärdering av elevens lärande utvecklas.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Samverkan i skolmiljön

I Torsånga skola har man utvecklat en modell för elevernas demokratiska inflytande över skolverksamheten. En gång per vecka träffas s.k. samtalsgrupper där varje grupp består av cirka åtta elever från årskurs 3 samt en vuxen ledare. I samtalsgrupperna diskuteras förslag som elever och personal skrivit på en särskild blankett och sedan lagt i en förslagslåda. En representant från varje samtalsgrupp redogör senare samma dag för ett s.k. råd vad man kommit fram till i respektive samtalsgrupp. Rådet fattar beslut i alla frågor där detta är möjligt samt skriver protokoll. Frågor som kräver medverkan från personalen förs vidare till kollegiet för beslut. Enligt lärarna vågar alla elever yttra sig i samtalsgrupperna och elever i skolan berättar spontant om samtalsgrupperna för inspektörerna. Såväl elever som personal och föräldrar framhäver skolans arbete med elevsamverkan som mycket positivt. Inspektörerna finner det intressant att alternativa former för elevsamverkan prövas och finner att den modell som används i Torsånga skola slagit väl ut.

När det gäller elevernas inflytande över det egna lärandet är detta generellt sett lågt. Oftast handlar det om att eleverna får välja arbetsuppgifter i svenska eller matematik och som de skall arbeta med under veckan eller under längre perioder. I några klasser har eleverna egna planeringsböcker. Det förekommer dock

diskussioner på skolan om hur elevers inflytande över det egna lärandet kan realiseras och lärarnas ambition är att skapa en gemensam syn kring lärande och inflytande.

Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö. Inspektörerna tar inte ställning till vilka former elevernas inflytande över det egna arbetet och för skolmiljön skall anta men vill ändå framhålla vikten av att inflytandet inte begränsas till olika samverkansorgan. Inspektörerna vill även påpeka att en förutsättning för verkligt inflytande är att eleverna känner till målen för utbildningen samt att de får redskap för att utöva inflytandet.

Vid skolan finns ett föräldraråd vars arbete under läsåret 2003/04 inriktas på projekteringen av en ny skola inom Tuna skolområde. Föräldrarådets arbete är dock inte känt av de föräldrar som inspektörerna intervjuade och enligt personalen är intresset för föräldrarådets arbete för närvarande lågt.

Arbetet mot kränkande behandling

I Torsånga skola arbetas det aktivt för att skapa en bra psykosocial miljö på skolan och att förebygga kränkande behandling. Gemensamma trivselregler finns och har skickats till hemmen för påskrift. De togs fram år 2001 av elever, föräldrar och personal och revideras årligen av personal och elever i samtalsgrupperna. Vidare finns det i fler klassrum trivselregler för den egna klassen. I samtalsgrupperna arbetar man med Projekt Charlie, en metod som bland annat används för att förebygga kränkande behandling. Projektet "Riddarskola" i årskurs 4 är ett samarbete mellan skolan och Stora Tuna församling. Riddarskolan syftar till att eleverna skall arbeta praktiskt med och reflektera över värdegrundsfrågor. Under dagen för inspektionen övades tålamod och samarbetsförmåga genom gruppövningar.

Skolan har strategier och metoder för att upptäcka kränkande behandling. Såväl elever och föräldrar som intervjuades anser dock att det finns för få vuxna ute under rasterna. När personalen blivit uppmärksam på att kränkande behandling förekommer försöker man reda upp problemet med de inblandade eleverna, främst genom samtal. Föräldrar kontaktas om situationen inte "löser sig snabbt" och vid upprepade kränkningar. Enligt de föräldrar som inspektörerna intervjuade agerar lärarna direkt och tar tag i problemen.

Skolan har en handlingsplan där det framgår hur skolan förebygger och motverkar mobbning. Exempel på mobbning anges under rubrikerna psykisk mobbning, verbal mobbning och fysisk mobbning. Mobbning definieras som "när en individ upprepade gånger och under en viss tid blir utsatt för kränkande behandling från en eller fler personer". Planen behandlar inte specifikt om en elev skulle känna sig kränkt av någon vuxen. I planen anges att skolan i vissa fall kan föra enskilda samtal med eleverna utan förvarning och att eleverna därvid konfronteras med uppgifter om att kränkande behandling förekommit. Vid inspektionen framkom att den typ av samtal som planen beskriver inte har tillämpats och att skrivningarna har "hängt kvar sedan förr".

Av vad som framkommit under inspektionen fungerar skolornas arbete för att upptäcka och motverka kränkande behandling bra. Inspektörerna vill dock uppmärksamma vikten av att skolans handlingsprogram utgår från begreppet

kränkande behandling och inte från den snävare definitionen mobbning. Handlingsprogrammet bör även behandla perspektivet om en elev känner sig kränkt av en vuxen. Vidare vill inspektörerna uppmärksamma läroplanens krav på att kontakt skall upprättas mellan skola och hem om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan. De delar i planen som beskriver hur samtal med eleverna skall gå till - och som skolan enligt egen uppgift inte tillämpar – bör vidare tas bort ur planen. Inspektörerna vill även understryka vikten av att såväl elever som föräldrar engageras i skolans arbete med att ta fram t.ex. trivselregler och handlingsprogram mot kränkande behandling.

Skolhälsovård och elevhälsa

Förutom mottagning och fastställda hälsokontroller har skolsköterskan bl.a. hälsosamtal med alla elever angående motion, hygien, kost och stress. Som ett led i skolans hälsofrämjande arbete inleds varje dag med att eleverna går en gemensam morgonpromenad tillsammans med läraren.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att Torsånga skolas arbete för en bra psykosocial och fysisk arbetsmiljö är av god kvalitet. Inspektörerna vill särskilt framhålla skolans arbete med elevdemokrati. Arbetet med att successivt öka elevernas inflytande över det egna lärandet är godtagbart men bör förbättras.

Skolans arbete för att upptäcka och motverka kränkande behandling är av god kvalitet. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör dock revideras i enlighet med bestämmelserna i bl.a. läroplanen.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lokala mål och innehåll

Torsånga skola har lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna i ämnena svenska och matematik. För övriga ämnen utgår man från de nationella kursplanemålen för respektive ämne.

I Torsånga skola används dokument med uppritade slott vars delar innehåller konkreta och för eleverna anpassade beskrivningar vad eleven skall kunna i ämnena svenska och matematik. Dokumenten används så att eleverna för varje avklarat moment eller delmoment färglägger delar av slottet. Även i förskoleklassen arbetar man med slotten.

Skolans arbete med att konkretisera vad eleverna skall lära i svenska och matematik är lovvärt och uppfattas positivt av såväl personal som elever och föräldrar. Inspektörerna vill i sammanhanget peka på vikten av att dokumenten används i dialog med eleverna kring deras lärande och också kopplas till målen i ämnet. I annat fall finns det en risk att eleverna "avverkar" moment efter moment vilket kan leda till en kvantitativ syn på lärandet.

Organisering av den pedagogiska verksamheten och tidsanvändningen

Inom Tuna skolområde deltar flera skolor, bl.a. Torsånga skola, i en försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan enligt förordningen med samma namn. Som utgångspunkt för schemaplaneringen i skolan ligger en planering som gällde innan skolan gick in i försöket. Den tid som går åt till bussresor till och från t.ex. bad eller träslöjd kompenseras genom en förlängning av skoldagarna med motsvarande tid.

Fritidspedagogerna i Torsånga skola arbetar förutom i fritidshemmet även i skolan, vilket bl.a. innebär att en klass ibland kan delas upp i mindre grupper, allt efter behov.

Individanpassning Individuell studieplanering och stöd

En gång om året genomförs klasskonferenser där personalen bl.a. går igenom vilka elever som är i behov av särskilt stöd. Om en elev har sådana särskilda svårigheter i skolarbetet att stödet inte kan ges i den vanliga undervisningen konsulteras specialpedagog eller annan elevvårdande personal och föräldrarna kontaktas. Elevvårdsärenden tas även upp i elevvårdsteamet eller i elevvårdskonferensen. Utredningar och pedagogiska kartläggningar görs vid behov. Det särskilda stödet tillgodoses främst genom att en av lärarna under halva sin tjänst arbetar specifikt med dessa elever. Vid behov kan t.ex. en fritidspedagog arbeta med elever i behov av särskilt stöd eller undervisa en del av klassen så att klassläraren kan ägna sig åt de elever som behöver särskilt stöd.

Skolans speciallärare arbetar, liksom två specialpedagoger inom Tuna skolområde, i huvudsak konsultativt gentemot personalen och med utredningar. Åtgärdsprogram, som hittills har utarbetats i ämnena svenska och matematik, innehåller rubrikerna bakgrund, nulägesbeskrivning, mål, delmål, åtgärder och utvärdering. Skolan strävar efter att föräldrarna skall skriva under åtgärdsprogram, men detta är inget krav. Åtgärder följs upp.

Enligt inspektörerna finns det i Torsånga skola väl fungerande rutiner samt utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna vill dock framhålla skyldigheten att upprätta åtgärdsprogram om det framkommit att en elev är i behov av särskilda stödåtgärder, detta oavsett ämne eller hur behovet i övrigt yttrar sig.

Arbetssätt

En vanlig arbetsform i Torsånga skola är självständigt arbete, ofta i kombination med samverkan med bänkkamraten. Enligt lärarna är samarbete i grupp något svårare att genomföra och det är därför viktigt att träna eleverna i att arbeta i olika konstellationer. I undervisningen används periodvis och i vissa klasser de s.k. NTA-lådorna som innehåller experimentellt material anknutet till

olika teman inom det naturorienterade ämnesområdet. Eleverna arbetar vidare ibland tematiskt. Exempel på teman som genomförts är "Carl Larsson" och en "Äppelvecka". Några av eleverna skulle dock välkomna ett ännu större inslag av undersökande arbetssätt. Skolan deltar även i ett läsprojekt inom Tuna skolområde.

Vägledning, utvecklingssamtal och utvärdering av lärandet

I flera klasser får eleverna förbereda sig till utvecklingssamtalet genom att göra en egenutvärdering. I samband med utvecklingssamtalen går läraren igenom "slotten" (se ovan) tillsammans med eleven och dennes föräldrar. Utvecklingssamtal genomförs på ett mycket bra sätt, enligt de föräldrar som intervjuades.

Elevernars utveckling av kunskap följs genom att lärarna observerar både eleverna och deras arbeten. Vidare används olika tester och diagnostiska prov. Eleverna har en s.k. utvecklingspärm som följer barnet från förskolan t.o.m. elevens sista år vid skolan. Eleverna väljer själva ut vilka elevarbeten i de olika ämnena som skall sitta i pärmen.

Sammanfattningsvis bedrivs i Torsånga skola en pedagogisk verksamhet av god kvalitet. Lokala planeringar och mål ligger i linje med nationella mål och riktlinjer och styr undervisningen. Kunskapssynen och synen på lärandet speglar de som uttrycks i läroplanen och inslag av undersökande arbetssätt förekommer. Vidare bedömer inspektörerna att såväl individanpassning som särskilt stöd till enskilda elever fungerar bra i Torsånga skola.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Ansvarsfördelning, beslutsordning och kommunikation

Torsånga skola tillhör Ösjöenheten, vari ytterligare tre skolor samt flera förskolor och fritidshem ingår. Ösjöenheten i sin tur tillhör Tuna skolområde som är ett av två skolområden i Borlänge kommun. Var tredje vecka deltar rektorn i en samverkanskonferens för hela Ösjöenheten. Rektorn uppger att hon har bra kontakt med chefen för skolområdet liksom med andra rektorer inom Tuna skolområde samt med andra tjänstemän och med politiker. Rektorn får också ett bra administrativt stöd av kanslisterna i Ösjöenheten.

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Rektorn för Torsånga skola har det övergripande ledningsansvaret för skolan. Hon finns på skolan varje dag och besöker ibland verksamheterna ute i klasserna men inte så ofta som hon önskar. Rektorn anser att hennes huvuduppgift är

att vara pedagogisk ledare och hon försöker kontinuerligt ta upp frågor om innehållet i undervisningen, hur man arbetar och hur eleverna mår. Lärarna uppger att rektorn är bra på att lyssna och att rektorerna inom Ösjöenheten har en pedagogisk vision. Lärarna skulle ändå vilja se ”mer driv” i det pedagogiska ledarskapet.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Vid Torsånga skola finns det en lokal arbetsplan för läsåret 2003/04 som är gemensam för hela Ösjöenheten. Inledningsvis i planen redovisas prioriterade mål som rör elevernas läsförmåga och språkbehandling, elevernas sociala kompetens samt att man skall ha fungerande arbetslag i skolan. Arbetsplanen innehåller vidare fem ”kvalitetsområden”: pedagogik, miljö för lärande, inflytande, ledning och samverkan, utvärdering och uppföljning.

Personalen utvärderar verksamheten dels i slutet av höstterminen, dels efter läsårets slut och i förhållande till den lokala arbetsplanen. Lärarna uttrycker att det är svårt att gradera de kommunala kvalitetsindikatorerna, men att man ändå kan se mönster i samband med utvärderingen. Själva kvalitetsredovisningen utgörs av tre separata dokument med analyser, åtgärder och kommentarer i respektive dokument. Tre kvalitetsområden, som alla härrör från den kommunala skolplanen, redovisas men däremot inga egentliga ”resultat”. Inte heller finns det någon dokumentation som specifikt visar resultaten av utvärderingen av de prioriterade målen i den lokala arbetsplanen. Någon systematisk uppföljning eller utvärdering av skolans arbete med normer och värden görs inte heller. Enligt rektorn finns det dock en samstämmighet mellan den kommunala skolplanen, den kommunala kvalitetsredovisningen, Ösjöenhetens lokala arbetsplan samt den egna kvalitetsredovisningen.

Övergripande bedömer inspektörerna att ett ambitiöst kvalitetsarbete pågår, men att det systematiska arbetet med att utvärdera och följa upp verksamheten bör förbättras. Det är därvid viktigt att skapa tydliga processer så att utvärderingar och kvalitetsredovisningen fungerar som funktionella redskap för verksamhetsutveckling. Goda förutsättningar för detta ges om de mål som skall utvärderas noggrant preciserar vad man vill uppnå under den avsedda perioden och där resultaten redovisas och analyseras. Inspektörerna vill även peka på vikten av att målen relaterar till såväl värdegrundsmål som kunskapsmål.

Rättssäkerhetsfrågor

Beslut i elevärenden fattas av rektorn liksom beslut om fördelning på klasser och grupper, schema etc. Lärarna rapporterar frånvaro och skolan följer upp elever som flyttat till andra skolor. Om elever eller föräldrar har synpunkter på skolan eller klagomål kan de tala direkt med en lärare och eleverna kan även lägga förslag i skolans förslagslåda.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att ledarskapet vid Torsånga skola är av god kvalitet. Rektorn fungerar bra som chef för personalen och tar även ett övergripande ledningsansvar för den pedagogiska utvecklingen.

Arbetet med att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen är godtagbart men det systematiska kvalitetsarbetet bör förbättras och förtydligas.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Tillgång till verksamhet/utbildning och särskilda utbildningsformer

I Torsånga skola har eleverna oberoende av bakgrund tillgång till utbildning.

I grundskoleförordningen anges att undervisningen i elevens val syftar till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen och att eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval av ämnen. Under en dag per termin får eleverna i Torsånga skola välja mellan fördjupning i svenska, matematik, bild samt idrott- och hälsa. Av vad som framkommit under inspektionen bedömer inspektörerna att den ovan beskrivna undervisning är förenlig med bestämmelserna om elevens val.

Elever med funktionshinder får särskilt stöd beroende på funktionshinder.

Inga elever får sin undervisning under vad som i skollagen anges som särskilda utbildningsformer.

Information om utbildning

Klasslärarna informerar skriftligt om skolans verksamhet via veckobrev. Rektorn skriver ett informationsbrev till alla föräldrar en eller ett par gånger per termin samt vid behov. Rektorn uppger att hemmen informeras allmänt om elevers och föräldrars olika rättigheter och skyldigheter. Detta sker i samband föräldramöten samt vid enskilda kontakter. Vidare finns information om skolan på kommunens hemsida.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna har god tillgång till utbildning. Vidare är skolans information till elever och föräldrar av god kvalitet.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalresurser, personalens kompetens och kompetensutveckling

Personalen i förskoleklassen och grundskolan i Torsånga skola består av ca fem heltidstjänster, vilket motsvarar 5,7 lärare per 100 elever i grundskolan. I förskoleklassen ansvarar en utbildad förskollärare för verksamheten. Utöver detta arbetar fritidspedagoger i grundskolan och de ansvarar för t.ex. undervisning i idrott- och hälsa samt musik.

I stort sett all personal i Torsånga skola har en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Inom Ösjoenheten finns det en kompetensutvecklingsplan av vilken det bl.a. framgår att personalens fortbildning dels skall tillgodose arbetslagens behov, dels individuella önskemål. Elevaktivt arbetssätt och lärtillfällen är ett par exempel på fortbildning som all personal deltagit i. En av lärarna utbildar sig till grundskollärare för årskurserna 1-7. Läraren läser också en fempoängskurs i specialpedagogik. Skolan satsar kontinuerligt på att såväl lärarna som fritidspedagogerna och förskollärarna i Torsånga skola skall genomgå fempoängskurser i specialpedagogik, vilket enligt inspektörerna är mycket positivt. Så gott som all personal har genomgått den statliga satsningen på informationsteknik i skolan (ItiS).

Läromedel, utrustning, lokaler samt resursfördelning

Läromedel är av den typ som är vanligt förekommande i den svenska skolan och anpassade till de krav en tidsenlig utbildning kräver. De är huvudsakligen i gott skick. Vidare tillverkar lärarna själva en del laborativt material. En dator finns i varje klassrum, men datorer används i begränsad omfattning, bl.a. på grund av att de ibland inte fungerar. Inspektörerna vill med anledning härav peka på behovet av upprustning av skolans IT-utrustning. Biblioteket i skolan är tillika ett kommunalt bibliotek och används mycket av eleverna.

Skolans läge ger goda förutsättningar för en trygg miljö och bidrar till lusten att lära. Lokalerna är beskaffade så att de svarar mot de pedagogiska kraven i utbildningen. Enligt lärarna saknas det dock mindre grupprum och de föräldrar som intervjuades uppger bl.a. att det är trångt i kapprummen.

Skolans olika verksamheter tilldelas elevbidrag enligt Tuna skolområdes resursfördelningsmodell.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att personalens kompetens liksom lokaler och material är av god kvalitet. Inspektörerna vill dock peka på behovet av att se över skolans IT-utrustning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Torsånga skola övergripande är av god kvalitet. Personalen arbetar ambitiöst för att främja elevernas lärande. I Torsånga skola arbetas det vidare aktivt för att skapa en bra psykosocial miljö. Enligt inspektörerna finns det i Torsånga skola väl fungerande rutiner samt utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna finner det vidare intressant att alternativa former för elevsamverkan prövas och finner att den modell som används i Torsånga skola slagit väl ut.

Se även bedömningarna under respektive avsnitt där andra väl fungerande verksamhetsdelar eller förhållanden beskrivs.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevens inflytande över och utvärdering av det egna lärandet,
- systematisk redovisning av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen,
- skolans handlingsprogram mot kränkande behandling,
- det systematiska kvalitetsarbetet samt
- skolans IT-utrustning.

Datum

Ort

2004-08-19

Stockholm

Per-Olof Artberg

Anna Bergstedt-Nordqvist